

ERDÉLYI MUZEUM

AZ ERD. MUZEUM EGYLET IGAGZ. VÁLASZTMÁNYA MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

FINÁLY HENRIK,

M. K. EGYET. TANÁR, A MUZ. EGYL. TITKÁRA, A M. TUD. AKAD. I. T.

Megjelen havonként.

Május I.

Ára évenként 1 frt 15 kr.

Tartalom: A biharmegyei régészeti egylet tárlata. — A muzeum-egylet 1878 Márczius 21-én tartott közgyűlésén előterjesztett jelentések; 3) Pénztárnoki jelentés. — 4) Régiség és éremtári jelentés. — 5) Könyvtári jelentés. — 6) Ásvány-földtani gyűjteményekről jelentés. — 7) Növényani jelentés. — Az erdélyi muzeum számára f. év márcziushavában beérkezett adományok.

A biharmegyei régészeti egylet tárlata

Nagy-Váradon 1878 Aprilis 22 s következő napjain.

Azok a valóban nagyszerű sikerek, a melyeket a régészeti kutatás mintegy két évtized óta fel bírt mutatni a magyar földön, és a melyek körül oly kiváló érdeme van Rómer Flórián kitarató és buzgó működésének, el nem mulasztották megtenni üdvös hatásukat. Legszebben nyilatkozik e hatás abban a körülményben, hogy országszerte keletkeztek régiség-kutató és régészeti egyletek, alakultak vidéki régészeti muzeumok, és előállottak a régészeti tudomány mivelői, a kik körülményeikhez képest nagyobb vagy kisebb sikerrel, de mindenütt a legnagyobb elismerésre méltó buzgósággal utána adták magokat a régészet egyik vagy másik ága mivelésének, és főleg a részint esetleg fölfedezett részint nyomozva megtalált régészeti lelhelyek kizsákmányolásának és a lelt régészeti tárgyak összegyűjtésének, fenntartásának és ismertetésének.

Noha Biharmegyében már létezett régebben is egy menhelye a régiségeknek a debreczeni főtanoda könyvtára mellett, mégis nem egy helyes indok szólott a mellett, hogy a megye székhelyén, Nagyváradon, létesüljön egy önálló muzeum. Mint egyebütt, itt is mgánegylet vette a kezébe az ügyet, s ha szerény arányokban is, de az igaz jó akarat elmaradhatatlan sikerével fogott a munkához. Ma a biharmegyei muzeum már létezik, s ha nincsenek nagyszerű, vannak érdekes gyűjteményei; szaporodik napról napra, és erkölcsileg is foglal tért. Eleget

mondunk, ha megmondjuk, hogy e muzeumnak már van szükségére hajlékra, és hogy e szükség fedezésére kezdik gyűjteni a filléreket a most rendezett tárlat jövedelmével.

Magát a tárlatot a szó teljes értelmében sikerültnek mondhatjuk. Nem csak maga a biharmegyei régészeti egyesület állította ki régiségtára legérdekesebb tárgyait, hanem a Budapesten székelő nemzeti muzeum, a még alakulóban levő iparmuzeum, a szabolcsmegyei muzeum, a békésmegyei mivelődés-történelmi egyesület, a debreczeni főiskola, a gödöllői muzeum, a délmagyarországi történelmi és régészeti egyesület, az erdélyi muzeum és számos egyesek járultak kiállítmányaikkal a tárlat emeléséhez, névszerint b. Gerliczy Felix, Des Echerolles Kruspér Sándor, özv. Vertán Andrásné, Bubics Zsigmond kanonok; továbbá a nagyváradi latin és görög szertartású káptalanok.

A tárlat maga a megyeháza két termében 36 üveges szekrényt és egynehány asztalt és állványt foglalt el, és e terjedelem maga tanuskodik gazdag volta mellett. Régészeti szempontból első helyen kell említenünk az őskori vagy, ha úgy tetszik, történelem előtti tárgyakat, a melyeknek napról napra mind újabb és érdekesebb lelhelyeit fedezik fel Magyarországon. Itt azonban nagyobbára a budapesti anthropologiai kongresszus alkalmával már kiállítva volt tárgyakkal találkoztunk, kivált bronz tárgyakkal, a melyek oly sokaságban, oly változatos alakokban és oly kitűnő egyes darabokban voltak bemutatva, hogy senki se következtethetné e tárlatból, mily aránylag új keletű nálunk az oly tárgyakra fordított figyelem. Kiváló elismeréssel kell itt megemlékeznünk a magyar nemzeti muzeum főszöntője Molnár Victortól kiállított főszmáolatokról. Oly híven láttuk itt utánaözva a legérdekesebb őskori tárgyakat, hogy eltekintve a súlytól, tökélyesen helyettesítik magokat az eredeti példányokat, és miután illő áron megszerezhetők, kényelmes módot nyújtanak nem csak tanczélokra rendelt gyűjtemények könnyű beszerzésére, hanem nagy muzeumok hézagos sorozatainak kiegészítésére is.

Római régiség aránylag nagyon kevés volt kiállítva, a mi természetes következménye annak, hogy a magyar alföldön nem igen voltak római telepek.

Annál gazdagabb volt a közép- és újkori tárgyak tárlata. Belértékre nézve első helyen kell említnünk b. Gerliczy Felix gyönyörű kiállítását, a melyhez mint méltó vetélytárs Des Echerolles Kruspér úré csatlakozott. Ékszerek, szövetek, fegyverek, bútorok, dísz tárgyak, csipkék stb., a melyek részletes ismertetésébe itt hely szűke miatt nem bocsátkozhatunk. Csak fulólag említnünk egynehány igen díszes ékszert (özv, mentekötő) a leg-

szebb erdélyi ötvösmunkák osztályából, egynehány nagyon régi és érdekes (12-ik százbeli?) arany boglárt, és egy nagyon érdekes sorozatot keramikai tárgyakból.

A két káptalan kiállított tárgyai természetesen misemondó ruhák és egyházi u. n. parament-ek, igen díszesek, nagy értékűek, de nem igen régiek.

Kiváló figyelmet érdemel Bubic's kanonok gyűjteménye. Első pillanatra meglátszik rajta, hogy itt nem különböző családok örökségeiből esetlegesen egybegyűlt, sem divatból gyűjtő ritkaságok kedvelője, hanem határozott tudományos czélt öntudatosan követő, szakértelemmel válogató és czéljaira okosan áldozni tudó felvilágosodott kutató gyűjteménye előtt állunk. Főiránya gyűjtésének a hazai történelemre és műtörténelmére vonatkozó emlékek összeszedése, és ebbeli törekvésének szerencsés sikeréről tanuskodik a kiállítvány. Ugy látszik, régen gyűjt, és sok szerencsével. Kéziratok, ékszerek, műtárgyak, érmek, régi nyomtatványok, réz és fametszetű műlapok, líres férfiak egykoru arczképei, városok és várak fekrájzai és látképei tetemes számmal kötötték le a néző figyelmét, és bő anyagot nyújthatnak az irántok érdeklődőnek hosszszas tanulmányra.

A nemzeti muzeum kincsei eléggé ismeretesekek. Kevésbbé tud a vidék az iparmuzeumról, és azért igen helyes volt e vidéki tárlaton főleg ennek gyűjteményeiből állítani össze a kiállítványt. Főlötte érdekesek voltak a kiállított régi szövötminták, a melyek közt a 13-ik százig viszszaemelő és évszámukat magukon hordozó mutatványdarabok is voltak.

A tárlatról kiosztott tárgymutató elég részletesen mutatja ki a kiállított tárgyak mivoltát és lelhelyeit, és nem kétkedünk, hogy gondoskodva lesz a kiválóbb kiállítványok — a menyinyiben még kiadatlanok — bővebb ismertetéséről.

Mondanunk se kell, hogy e tárlat rendezésének indítványozója és lelke a fáradhatatlan tudományos agitator Rómer Florián volt, hogy a biharmegyei régészeti egyeslet ifju derék titkára ifj. Gyalokai Lajos buzgón segítkezett mellette. Hogy Nagyvárad közönsége, kivált az első napokban, nem mutatott valami kiváló érdekeltséget, érthetővé teszi a dolog újdonsága. Az ily dolgok iránt érdeklődni nem az emberrel vele született hajlam. De kétséget nem szenved, hogy ily tárlatok jobban toborzanak, mint bármi egyéb és azért örvendünk létesülésén, és kívánunk sikert és előmenetelt a rendező egyesletnek.